

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права

**Методичні рекомендації для самостійної роботи
та підсумкового контролю знань
з дисципліни «Ювенальне право»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 Право
081 «Право».**

Розробники:
д.ю.н., проф. Долженков О. Ф.
к.ю.н., доц. Шевчук Я.В.

УДК 32(100)(091)(075.8)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 8 від 24.02.2023 року)*

Рецензенти:

Дудченко В. В. доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальнотеоретичної юриспруденції, заслужений юрист України, вчений секретар Національного університету «Одеська юридична академія».

Ростецька С.І. доктор політичних наук, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Ювенальне право» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»]. Розробники: Д о л ж е н к о в О . Ф , Шевчук Я.В. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2023. 38 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Право» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо самостійної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітнього процесу в закладі вищої освіти.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
Розділ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Опис навчальної дисципліни	5
1.2. Критерії оцінювання	8
1.3. Програма початкової дисципліни	15
1.4 Структура навчальної дисципліни	18
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «Ювенальне право»	23
2.1. Модуль 1. Теоретико-методологічні та емпіричні засади ювенального права	23
2.2. Модуль 2. Ювенальна юстиція: історичний, національний та міжнародний досвід	24
2.3. Модуль 3. Кримінологічний та кримінально-виконавчий аспект ювенальної юстиції.	27
Перелік запитань до підготовки до екзамену	32
Список рекомендованої літератури	34

Передмова

Самостійна робота є невід'ємною частиною навчання здобувачів вищої освіти. Основне завдання вищої освіти сформувати фахівця, що має здібності до саморозвитку та самоосвіти. Це посилює роль самостійної роботи, яка формує низку необхідних компетентностей у здобувача вищої освіти, серед яких – здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення, а також набуття навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти складається з таких видів робіт: підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних занять, залікових модулів і екзамену, самостійного опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни, написання реферату.

«Ювенальне право» є обов'язковою дисципліною для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Мета вивчення дисципліни – формування у здобувачів знань щодо загальнотеоретичної та галузевої характеристики правового статусу дитини в національному та міжнародному праві, його структури та змістовного наповнення, ролі дитини у правовому житті сучасного українського суспільства та правового статусу дитини у сучасних правовідносинах, з урахуванням динаміки таких правовідносин, формування знань щодо концептів та діючих моделей ювенальної юстиції та омбудсмана для дітей; та придбання здобувачами умінь та навичок, щодо практичного застосування ювенального права у професійній діяльності юриста, критичної оцінки стану національного ювенально-правового регулювання та реформ національного законодавства які стосуються деталізації юридичного статусу дитини у правовідносинах; розширення професійного кругозору через аналіз ювенально-правових відносин, як відносин із комплексним правовим регулюванням, розуміння ролі професійного юриста у механізмі захисту прав дитини.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>08 Право</i>	Статус дисципліни: Обов'язкова	
Змістових модулів – 3	Освітньо-професійна програма: <i>Право</i>	Мова навчання: українська	
Загальна кількість годин – 120		Рік навчання:	
		3-й	
		Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5		5-й	
		Лекції	
	20 год.		
	Практичні, семінарські		
	40 год.		
	Самостійна робота		
	60 год.		
Індивідуальні завдання:			
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 49% : 51%.

2. Пояснювальна записка

Мета вивчення дисципліни – формування у здобувачів знань щодо загальнотеоретичної та галузевої характеристики правового статусу дитини в національному та міжнародному праві, його структури та змістовного наповнення, ролі дитини у правовому житті сучасного українського суспільства та правового статусу дитини у сучасних правовідносинах, з урахуванням динаміки таких правовідносин, формування знань щодо концептів та діючих моделей ювенальної юстиції та омбудсмена для дітей; та придбання здобувачами умінь та навичок, щодо практичного застосування ювенального права у професійній діяльності юриста, критичної оцінки стану національного ювенально-правового регулювання та реформ національного законодавства які стосуються деталізації юридичного статусу дитини у правовідносинах; розширення професійного кругозору через аналіз ювенально-правових відносин, як відносин із комплексним правовим регулюванням, розуміння ролі професійного юриста у механізмі захисту прав дитини.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Ювенальне право» (або паралельно з вивченням навчальної дисципліни) здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Конституційне право зарубіжних країн», «Цивільне право», «Кримінальне право», «Кримінальне процесуальне право», «Цивільний процес», «Адміністративне право», «Право Європейського Союзу», «Порівняльне правознавство».

Міждисциплінарні зв'язки: «Юридична психологія», «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Конституційне право зарубіжних країн», «Цивільне право», «Кримінальне право», «Кримінальне процесуальне право», «Цивільний процес», «Адміністративне право», «Право Європейського Союзу», «Порівняльне правознавство».

3. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи.

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем.
	1 бал	Здобувач бере пасивну участь у практичному занятті. Може висловити власні міркування, але не впевнено. Також не завжди може навести доцільні приклади. Не повно володіє знанням законодавчої бази щодо теми заняття, не достатньо повно розкриває зміст теоретичних питань. Інколи виконує домашні завдання. Фрагментарно володіє понятійно-категоріальним апаратом.
	2 бала	Здобувач активно працює на практичному занятті. Вільно володіє програмним матеріалом, демонструє розуміння та засвоєння матеріалу, вміє самостійно опрацьовувати матеріал, розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання. Висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади. Знає основи законодавчої бази. Бере активну участь в обговоренні питань. Може висловити власну думку та привести доказові аргументи. Здатний публічно представити матеріал.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не виконує самостійну роботу.
	1 бал	Робота виконана не в повному об'ємі. Відповідь фрагментарна, здобувач має поверхові знання щодо теми
		питання. Пояснює суть окремих питань. Виклад матеріалу не структурований, не логічний, порушена послідовність. В роботі наявні помилки, неправильно вказана норма права або законодавчий акт.
	2 бала	Робота виконана правильно і в повному обсязі. Здобувач демонструє вільне і доцільне знання законодавчої бази, понятійно-категоріальним апаратом. Вільно оперує різними класифікаціями та підходами, теоріями.
		Відповідь на поставлені питання повна, логічна, насичена прикладами, нормою права та глибокими і розгорнутими судженнями. Здобувач володіє вміннями
		аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію по певній темі та може привести доказові аргументи.
		Володіє вмінням застосовувати теоретичні знання і на практиці.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Здобувач не вміє логічно мислити, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено доцільних прикладів практичного використання.
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання
16-20 балів	Здобувач уміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	<p>Здобувач вищої освіти на високому рівні <i>знає</i>: історію формування галузі ювенального права та історію формування системи ювенальної юстиції в Україні та світі; базові категорії та поняття ювенального права, зокрема розмежування понять «дитина» та «неповнолітній»; сутність, структуру та функції ювенального права; поняття, принципи та функції ювенальної відповідальності; міжнародно-правові та регіональні стандарти притягнення неповнолітніх до відповідальності; специфіку та моделі ювенальної юстиції; гарантії щодо недопущення участі дитини у збройному конфлікті; специфіку інституту омбудсмена з захисту прав дитини; базові положення щодо статусу неповнолітнього у публічних та приватних відносинах; систему та основні функції органів та установ, що опікуються правами дитини.</p> <p>Здобувач на високому рівні <i>уміє</i>: оперувати основними поняттями та категоріями ювенального права при наданні характеристика юридичного статусу неповнолітнього у правовідносинах; обґрунтовувати необхідність виокремлення ювенального права як комплексної галузі права; визначати взаємозв'язок ювенального права із не юридичними дисциплінами такими</p>

	<p>як: педагогіка, психологія, девіантологія; застосовувати набуті знання для аналізу відповідності національного законодавства міжнародним стандартам захисту прав дитини; адоптувати ювенально-правову методологію при аналізі судової практики справ за участю неповнолітнього; аналізувати реформи законодавства щодо правового статусу неповнолітнього та пропонувати їх удосконалення; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі теоретичних знань та емпіричних навичок; використовувати знання з ювенального права у професійній практиці.</p> <p>Здобувач на високому рівні <i>здатний</i>: інтерпретувати поняття, юридичний статус і практичну значущість різних джерел права та можливість їх використання при регулюванні дій/діяльності суб'єктів права; застосовувати юридичні знання та набуті вміння для оперативного розв'язання проблемних ситуацій у відповідній галузі права чи в рамках певного інституту, а також для надання кваліфікованого висновку на основі отриманих знань; кваліфіковано використовувати юридичні інструментарії при вирішенні правових проблем на підставі вчинення та аналізу стану забезпечення верховенства принципу захисту права, свобод і законних інтересів людини; здійснювати аналіз змісту нормативно-правових актів та проводити правову експертизу; формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації; пояснювати й реалізовувати правові засади щодо регулювання відносин, пов'язаних з основами конституційного ладу, правового статусу особи, народовладдям, територіальним устроєм суспільства і держави, тощо; демонструвати знання і навички, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень прикладних, галузевих та міжгалузевих юридичних наук, здійснювати критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять сучасної юридичної науки; вдосконалювати методи та форми здійснення юридичної діяльності, навички ведення юридичної справи, як здійснення певного комплексу процесуальних юридично значущих дій, пов'язаних з вирішенням конкретної життєвої ситуації; практикувати у галузі юридичної діяльності, приймати участь в розробці нормативно-правових актів.</p>
<p>Добре (82-89 В)</p>	<p>Здобувач вищої освіти на достатньому рівні <i>знає</i>: історію формування галузі ювенального права та історію формування системи ювенальної юстиції в Україні та світі; базові категорії та поняття ювенального права, зокрема розмежування понять «дитина» та «неповнолітній»; сутність, структуру та функції ювенального права; поняття, принципи та функції ювенальної відповідальності; міжнародно-правові та регіональні стандарти притягнення неповнолітніх до відповідальності; специфіку та моделі ювенальної юстиції; гарантії щодо недопущення участі дитини у збройному конфлікті; специфіку інституту омбудсмена з захисту прав дитини; базові положення щодо статусу неповнолітнього у публічних та приватних відносинах; систему та основні функції органів та установ, що опікуються правами дитини.</p> <p>Здобувач на достатньому рівні <i>уміє</i>: оперувати основними поняттями та категоріями ювенального права при наданні характеристика юридичного статусу неповнолітнього у правовідносинах; обґрунтовувати необхідність виокремлення ювенального права як комплексної галузі права; визначати взаємозв'язок ювенального права із не юридичними дисциплінами такими як: педагогіка, психологія, девіантологія; застосовувати набуті знання для</p>

	<p>аналізу відповідності національного законодавства міжнародним стандартам захисту прав дитини; адоптувати ювенально-правову методологію при аналізі судової практики справ за участю неповнолітнього; аналізувати реформи законодавства щодо правового статусу неповнолітнього та пропонувати їх удосконалення; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі теоретичних знань та емпіричних навичок; використовувати знання з ювенального права у професійній практиці. Потребує незначної допомоги викладача.</p> <p>Здобувач на достатньому рівні <i>здатний</i>: інтерпретувати поняття, юридичний статус і практичну значущість різних джерел права та можливість їх використання при регулюванні дій/діяльності суб'єктів права; застосовувати юридичні знання та набуті вміння для оперативного розв'язання проблемних ситуацій у відповідній галузі права чи в рамках певного інституту, а також для надання кваліфікованого висновку на основі отриманих знань; кваліфіковано використовувати юридичні інструментарії при вирішенні правових проблем на підставі вчинення та аналізу стану забезпечення верховенства принципу захисту права, свобод і законних інтересів людини; здійснювати аналіз змісту нормативно-правових актів та проводити правову експертизу; формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації; пояснювати й реалізовувати правові засади щодо регулювання відносин, пов'язаних з основами конституційного ладу, правового статусу особи, народовладдям, територіальним устроєм суспільства і держави, тощо; демонструвати знання і навички, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень прикладних, галузевих та міжгалузевих юридичних наук, здійснювати критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять сучасної юридичної науки; вдосконалювати методи та форми здійснення юридичної діяльності, навички ведення юридичної справи, як здійснення певного комплексу процесуальних юридично значущих дій, пов'язаних з вирішенням конкретної життєвої ситуації; практикувати у галузі юридичної діяльності, приймати участь в розробці нормативно-правових актів.</p>
<p>Добре (74-81 С)</p>	<p>Здобувач вищої освіти на середньому рівні <i>знає</i>: історію формування галузі ювенального права та історію формування системи ювенальної юстиції в Україні та світі; базові категорії та поняття ювенального права, зокрема розмежування понять «дитина» та «неповнолітній»; сутність, структуру та функції ювенального права; поняття, принципи та функції ювенальної відповідальності; міжнародно-правові та регіональні стандарти притягнення неповнолітніх до відповідальності; специфіку та моделі ювенальної юстиції; гарантії щодо недопущення участі дитини у збройному конфлікті; специфіку інституту омбудсмена з захисту прав дитини; базові положення щодо статусу неповнолітнього у публічних та приватних відносинах; систему та основні функції органів та установ, що опікуються правами дитини. Відповіді у цілому логічні, проте не завжди повні та аргументовані.</p> <p>Зобувач на середньому рівні <i>уміє</i>: оперувати основними поняттями та категоріями ювенального права при наданні характеристика юридичного статусу неповнолітнього у правовідносинах; обґрунтовувати необхідність виокремлення ювенального права як комплексної галузі права; визначати взаємозв'язок ювенального права із не юридичними дисциплінами такими як: педагогіка, психологія, девіантологія; застосовувати набуті знання для</p>

	<p>аналізу відповідності національного законодавства міжнародним стандартам захисту прав дитини; адоптувати ювенально-правову методологію при аналізі судової практики справ за участю неповнолітнього; аналізувати реформи законодавства щодо правового статусу неповнолітнього та пропонувати їх удосконалення; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі теоретичних знань та емпіричних навичок; використовувати знання з ювенального права у професійній практиці. Припускається певних помилок.</p> <p>Здобувач на середньому рівні <i>здатний</i>: інтерпретувати поняття, юридичний статус і практичну значущість різних джерел права та можливість їх використання при регулюванні дій/діяльності суб'єктів права; застосовувати юридичні знання та набуті вміння для оперативного розв'язання проблемних ситуацій у відповідній галузі права чи в рамках певного інституту, а також для надання кваліфікованого висновку на основі отриманих знань; кваліфіковано використовувати юридичні інструментарії при вирішенні правових проблем на підставі вчинення та аналізу стану забезпечення верховенства принципу захисту права, свобод і законних інтересів людини; здійснювати аналіз змісту нормативно-правових актів та проводити правову експертизу; формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації; пояснювати й реалізовувати правові засади щодо регулювання відносин, пов'язаних з основами конституційного ладу, правового статусу особи, народовладдям, територіальним устроєм суспільства і держави, тощо; демонструвати знання і навички, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень прикладних, галузевих та міжгалузевих юридичних наук, здійснювати критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять сучасної юридичної науки; вдосконалювати методи та форми здійснення юридичної діяльності, навички ведення юридичної справи, як здійснення певного комплексу процесуальних юридично значущих дій, пов'язаних з вирішенням конкретної життєвої ситуації; практикувати у галузі юридичної діяльності, приймати участь в розробці нормативно-правових актів. Інколи потребує допомоги викладача.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач вищої освіти на задовільному рівні <i>знає</i>: історію формування галузі ювенального права та історію формування системи ювенальної юстиції в Україні та світі; базові категорії та поняття ювенального права, зокрема розмежування понять «дитина» та «неповнолітній»; сутність, структуру та функції ювенального права; поняття, принципи та функції ювенальної відповідальності; міжнародно-правові та регіональні стандарти притягнення неповнолітніх до відповідальності; специфіку та моделі ювенальної юстиції; гарантії щодо недопущення участі дитини у збройному конфлікті; специфіку інституту омбудсмена з захисту прав дитини; базові положення щодо статусу неповнолітнього у публічних та приватних відносинах; систему та основні функції органів та установ, що опікуються правами дитини. Часто виникають труднощі з усними відповідями.</p> <p>Здобувач на задовільному рівні <i>уміє</i>: оперувати основними поняттями та категоріями ювенального права при наданні характеристика юридичного статусу неповнолітнього у правовідносинах; обґрунтовувати необхідність виокремлення ювенального права як комплексної галузі права; визначати взаємозв'язок ювенального права із не юридичними дисциплінами такими як: педагогіка, психологія, девіантологія; застосовувати набуті знання для</p>

	<p>аналізу відповідності національного законодавства міжнародним стандартам захисту прав дитини; адоптувати ювенально-правову методологію при аналізі судової практики справ за участю неповнолітнього; аналізувати реформи законодавства щодо правового статусу неповнолітнього та пропонувати їх удосконалення; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі теоретичних знань та емпіричних навичок; використовувати знання з ювенального права у професійній практиці. Припускається значних помилок.</p> <p>Здобувач на задовільному рівні <i>здатний</i>: інтерпретувати поняття, юридичний статус і практичну значущість різних джерел права та можливість їх використання при регулюванні дій/діяльності суб'єктів права; застосовувати юридичні знання та набуті вміння для оперативного розв'язання проблемних ситуацій у відповідній галузі права чи в рамках певного інституту, а також для надання кваліфікованого висновку на основі отриманих знань; кваліфіковано використовувати юридичні інструментарії при вирішенні правових проблем на підставі вчинення та аналізу стану забезпечення верховенства принципу захисту права, свобод і законних інтересів людини; здійснювати аналіз змісту нормативно-правових актів та проводити правову експертизу; формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації; пояснювати й реалізовувати правові засади щодо регулювання відносин, пов'язаних з основами конституційного ладу, правового статусу особи, народовладдям, територіальним устроєм суспільства і держави, тощо; демонструвати знання і навички, набути у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень прикладних, галузевих та міжгалузевих юридичних наук, здійснювати критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять сучасної юридичної науки; вдосконалювати методи та форми здійснення юридичної діяльності, навички ведення юридичної справи, як здійснення певного комплексу процесуальних юридично значущих дій, пов'язаних з вирішенням конкретної життєвої ситуації; практикувати у галузі юридичної діяльності, приймати участь в розробці нормативно-правових актів.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач вищої освіти на репродуктивному рівні <i>знає</i>: історію формування галузі ювенального права та історію формування системи ювенальної юстиції в Україні та світі; базові категорії та поняття ювенального права, зокрема розмежування понять «дитина» та «неповнолітній»; сутність, структуру та функції ювенального права; поняття, принципи та функції ювенальної відповідальності; міжнародно-правові та регіональні стандарти притягнення неповнолітніх до відповідальності; специфіку та моделі ювенальної юстиції; гарантії щодо недопущення участі дитини у збройному конфлікті; специфіку інституту омбудсмена з захисту прав дитини; базові положення щодо статусу неповнолітнього у публічних та приватних відносинах; систему та основні функції органів та установ, що опікуються правами дитини.</p> <p>Зобувач на репродуктивному рівні <i>уміє</i>: оперувати основними поняттями та категоріями ювенального права при наданні характеристика юридичного статусу неповнолітнього у правовідносинах; обґрунтовувати необхідність виокремлення ювенального права як комплексної галузі права; визначати взаємозв'язок ювенального права із не юридичними дисциплінами такими як: педагогіка, психологія, девіантологія; застосовувати набуті знання для аналізу відповідності національного</p>

	<p>законодавства міжнародним стандартам захисту прав дитини; адоптувати ювенально-правову методологію при аналізі судової практики справ за участю неповнолітнього; аналізувати реформи законодавства щодо правового статусу неповнолітнього та пропонувати їх удосконалення; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі теоретичних знань та емпіричних навичок; використовувати знання з ювенального права у професійній практиці. Припускається суттєвих помилок.</p> <p>Здобувач на репродуктивному рівні <i>здатний</i>: інтерпретувати поняття, юридичний статус і практичну значущість різних джерел права та можливість їх використання при регулюванні дій/діяльності суб'єктів права; застосовувати юридичні знання та набуті вміння для оперативного розв'язання проблемних ситуацій у відповідній галузі права чи в рамках певного інституту, а також для надання кваліфікованого висновку на основі отриманих знань; кваліфіковано використовувати юридичні інструментарії при вирішенні правових проблем на підставі вчинення та аналізу стану забезпечення верховенства принципу захисту права, свобод і законних інтересів людини; здійснювати аналіз змісту нормативно-правових актів та проводити правову експертизу; формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації; пояснювати й реалізовувати правові засади щодо регулювання відносин, пов'язаних з основами конституційного ладу, правового статусу особи, народовладдям, територіальним устроєм суспільства і держави, тощо; демонструвати знання і навички, набути у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень прикладних, галузевих та міжгалузевих юридичних наук, здійснювати критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять сучасної юридичної науки; вдосконалювати методи та форми здійснення юридичної діяльності, навички ведення юридичної справи, як здійснення певного комплексу процесуальних юридично значущих дій, пов'язаних з вирішенням конкретної життєвої ситуації; практикувати у галузі юридичної діяльності, приймати участь в розробці нормативно-правових актів. Потребує допомоги викладача.</p>
Незадовільно (35-59 FX)	<p>Здобувач вищої освіти фрагментарно <i>знає</i>: історію формування галузі ювенального права та історію формування системи ювенальної юстиції в Україні та світі; базові категорії та поняття ювенального права, зокрема розмежування понять «дитина» та «неповнолітній»; сутність, структуру та функції ювенального права; поняття, принципи та функції ювенальної відповідальності; міжнародно-правові та регіональні стандарти притягнення неповнолітніх до відповідальності; специфіку та моделі ювенальної юстиції; гарантії щодо недопущення участі дитини у збройному конфлікті; специфіку інституту омбудсмена з захисту прав дитини; базові положення щодо статусу неповнолітнього у публічних та приватних відносинах; систему та основні функції органів та установ, що опікуються правами дитини. Припускається грубих помилок.</p> <p>Здобувач фрагментарно <i>уміє</i>: оперувати основними поняттями та категоріями ювенального права при наданні характеристика юридичного статусу неповнолітнього у правовідносинах; обґрунтовувати необхідність виокремлення ювенального права як комплексної галузі права; визначати взаємозв'язок ювенального права із не юридичними дисциплінами такими як: педагогіка, психологія, девіантологія; застосовувати набуті знання для аналізу відповідності національного законодавства міжнародним стандартам захисту прав дитини; адоптувати ювенально-правову</p>

методологію при аналізі судової практики справ за участю неповнолітнього; аналізувати реформи законодавства щодо правового статусу неповнолітнього та пропонувати їх удосконалення; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі теоретичних знань та емпіричних навичок; використовувати знання з ювенального права у професійній практиці.

Здобувач фрагментарно *здатний*: інтерпретувати поняття, юридичний статус і практичну значущість різних джерел права та можливість їх використання при регулюванні дій/діяльності суб'єктів права; застосовувати юридичні знання та набуті вміння для оперативного розв'язання проблемних ситуацій у відповідній галузі права чи в рамках певного інституту, а також для надання кваліфікованого висновку на основі отриманих знань; кваліфіковано використовувати юридичні інструментарії при вирішенні правових проблем на підставі вчинення та аналізу стану забезпечення верховенства принципу захисту права, свобод і законних інтересів людини; здійснювати аналіз змісту нормативно-правових актів та проводити правову експертизу; формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації; пояснювати й реалізовувати правові засади щодо регулювання відносин, пов'язаних з основами конституційного ладу, правового статусу особи, народо-владдям, територіальним устроєм суспільства і держави, тощо; демонструвати знання і навички, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень прикладних, галузевих та міжгалузевих юридичних наук, здійснювати критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять сучасної юридичної науки; вдосконалювати методи та форми здійснення юридичної діяльності, навички ведення юридичної справи, як здійснення певного комплексу процесуальних юридично значущих дій, пов'язаних з вирішенням конкретної життєвої ситуації; практикувати у галузі юридичної діяльності, приймати участь в розробці нормативно-правових актів. Здобувач під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Потребує значної допомоги з боку викладача.

4. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Для здобувачів видами контролю є: усне опитування, самостійна робота, екзамен.

Методи демонстрування результатів навчання: дискусія, бінарні усні відповіді, представлення результатів самостійної роботи.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та емпіричні засади ювенального права.

Тема 1. Методологічні засади та поняттєво-категоріальний апарат науки та навчальної дисципліни «Ювенальне право».

Поняття та ознаки ювенального права. Формування галузі ювенального права у національному та міжнародному праві. Комплексний характер галузі ювенального права. Система ювенального права. Загальна спеціальна та особлива частина ювенального права. Співвідношення міжнародного приватного права та ювенального права. Розмежування понять «дитина», «неповнолітній» та «підліток». Біологічний, психологічний та правовий аспект у визначенні статусу дитини у правовідносинах. Нормативно-правове регулювання правового

статусу дитини у законодавстві України. Аналіз галузевого та спеціального законодавства, яке регулює ювенально-правові відносини.

Тема 2. Особливості дитячого віку як передумова формування особливої концепції юридичної відповідальності неповнолітніх.

Психологічні особливості соціалізації неповнолітнього. Поведінкові відхилення у дітей. Девіантна та делінквентна поведінка. Лімінальна поведінка. Об'єктивні та суб'єктивні фактори правопорушеної поведінки неповнолітніх.

Тема 3. Інститут ювенальної відповідальності як комплексний інститут юридичної відповідальності.

Поняття та ознаки ювенальної відповідальності. Принципи ювенальної відповідальності. Міжнародно-правові стандарти притягнення неповнолітніх до відповідальності. Міжнародні стандарти щодо участі дитини у збройному конфлікті. Характеристика Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей.

Змістовий модуль 2. Ювенальна юстиція: історичний, національний та міжнародний досвід

Тема 4. Історичні передумови та формування інституту ювенальної юстиції

Дитина в судовому процесі до початку ХХ ст. Створення першого ювенального суду. Заснування ювенальних судів в Європі (перша половина ХХ ст.). Суди та інші установи для неповнолітніх правопорушників в Україні .

Тема 5. Міжнародно-правові стандарти прав дитини та ювенальної юстиції

Міжнародні стандарти прав дитини як база ювенальної юстиції. Міжнародне співробітництво у сфері ювенальної юстиції. Мінімальні Стандартні Правила ООН про відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекинські правила) – головний міжнародний акт щодо ювенальної юстиції. Інші універсальні стандарти ювенальної юстиції.

Тема 6. Сучасні зарубіжні моделі ювенальної юстиції

Система ювенальної юстиції Сполучених Штатів Америки. Ювенальна юстиція Англії та Уельсу. Французька модель ювенальної юстиції. Німецька система ювенальної юстиції. Ювенальна юстиція Нідерландів. Північноєвропейська модель ювенальної юстиції. Ювенальна юстиція Польщі.

Тема 7. Відновний підхід в ювенальній юстиції

Теоретико-правові основи та міжнародні стандарти відновної ювенальної юстиції. Принципи, переваги та форми відновного правосуддя. Медіація в ювенальній юстиції. Застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх у США та Канаді. Європейські моделі відновного правосуддя. Відновне правосуддя за законодавством України.

Тема 8. Правові засади ювенальної юстиції в Україні

Ювенальна кримінальна політика. Принципи кримінального ювенального права України. Примусові заходи виховного характеру для неповнолітніх. Особливості провадження у справах про злочини неповнолітніх. Пробація стосовно неповнолітніх. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.

Тема 9. Організаційні засади ювенальної юстиції в Україні

Сучасна система органів та служб у справах неповнолітніх в Україні. Спеціально уповноваженні підрозділи Національної поліції та прокуратури у механізмі захисту прав неповнолітніх. Суд у системі органів ювенальної юстиції. Установи виконання покарань для неповнолітніх. Установи для дітей, які потребують особливих умов виховання. Служби у

справах дітей та органи місцевого самоврядування у системі ювенальної юстиції. Роль інститутів громадянського суспільства у механізмі ювенальної юстиції.

Тема 10. Особливості інституту омбудсмена з захисту прав дитини як складова системи ювенальної юстиції

Роль інституту омбудсмена з захисту прав дитини у механізмі ювенальної юстиції. Форми та порядок утворення інституту омбудсмена з захисту прав дитини. Особливості інституту омбудсмена з захисту прав дитини в Україні.

Тема 11. Узагальнення досвіду запровадження елементів ювенальної юстиції в Україні.

Ювенальні технології в КМСН. Модельні ювенальні суди. Ювенальні технології в діяльності служб у справах неповнолітніх. Діяльність громадських організацій у сфері ювенальної юстиції.

Змістовний модуль 3. Кримінологічний та кримінально-виконавчий аспект ювенальної юстиції

Тема 12. Особливості установ відбування покарання неповнолітніми в Україні та світі.

Установи відбування покарання неповнолітніми в Україні. Установи відбування покарання неповнолітніми в США. Установи відбування покарання неповнолітніми в Великобританії. Установи відбування покарання неповнолітніми в Германії. Установи відбування покарання неповнолітніми в релігійній правовій сім'ї.

Тема 13. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції: вітчизняний та зарубіжний досвід.

Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Україні. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в США. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Великобританії. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Германії. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Нідерландах. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Данії.

Тема 14. Ювенальна кримінологія.

Зарубіжні та українські теорії злочинності неповнолітніх. Основні фактори детермінації злочинності неповнолітніх. Закономірність та тенденції злочинності неповнолітніх. Латентність злочинності неповнолітніх. Особливості регіональної злочинності неповнолітніх. Класифікація та типологія особистості неповнолітнього злочинця.

Тема 15. Профілактика злочинності неповнолітніх.

Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх в Україні. Способи профілактики неповнолітніх. Суб'єкти, які проводять профілактику злочинності неповнолітніх. Заходи виправлення та ресоціалізації засуджених неповнолітніх. Попередження залучення неповнолітніх дорослими особами до скоєння злочину (втягнення до злочинної групи). Профілактика злочинності у різних коаїнах світу: США, Великобританія, Германія, Нідерланди.

Тема 16. Правове положення неповнолітніх в різних галузях права України.

Основи конституційно-правового статусу неповнолітніх. Охорона сім'ї та неповнолітніх за сімейним законодавством. Правове положення неповнолітніх у цивільному праві. Правове положення неповнолітніх за трудовим законодавством.

Тема 17. Порядок проведення слідчих дій за участю неповнолітніх.

Правова основа та порядок проведення допиту неповнолітнього. Особливості проведення слідчого експерименту за участю неповнолітньої особи. Порядок проведення

експертизи за участю неповнолітнього. Порядок проведення обшуку за участю неповнолітнього. Порядок проведення виїмки (предметів злочину: товарів, документів, зброї тощо) за участю неповнолітнього. Порядок затримання неповнолітнього у якості підозрюваного.

Тема 18. Виховний вплив на засуджених до позбавлення волі, особливості праці у місцях позбавлення волі.

Соціально-виховна робота із неповнолітніми засудженими до позбавлення волі. Загально-освітнє та професійно-технічне навчання засуджених неповнолітніх до позбавлення волі. Заходи заохочення та порядок їх застосування до неповнолітніх засуджених осіб. Заходи стагнення та порядок їх застосування до неповнолітніх засуджених осіб. Правові підстави та мета залучення неповнолітніх злочинців до праці у місцях позбавлення волі. Умови праці засуджених неповнолітніх.

Тема 19. Умови відбування покарання неповнолітніми у виховних колоніях.

Права і обов'язки засуджених неповнолітніх. Придбання засудженими неповнолітніми продуктів харчування та предметів першої потреби. Контакти неповнолітніх засуджених до позбавлення волі із зовнішнім світом. Медико-санітарне забезпечення засуджених неповнолітніх осіб до позбавлення волі.

Тема 20. Правовий статус засуджених неповнолітніх

Основи правового статусу засуджених неповнолітніх. Суб'єктивні права засуджених неповнолітніх. Законні інтереси засуджених неповнолітніх. Юридичні обов'язки засуджених неповнолітніх.

5.1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	с.р.	інд.	
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та емпіричні засади ювенального права.					
Тема 1. Методологічні засади та поняттєво-категоріальний науки та навчальної дисципліни «Ювенальне право».	6	2	2	2	
Тема 2. Особливості дитячого віку як передумова формування особливої концепції юридичної відповідальності неповнолітніх.	8	2	2	4	
Тема 3. Інститут ювенальної відповідальності як комплексний інститут юридичної відповідальності.	4		2	2	
Разом за змістовим модулем 1	18	4	6	8	
Змістовий модуль 2. Ювенальна юстиція: історичний, національний та міжнародний досвід					
Тема 4. Історичні передумови формування інституту ювенальної юстиції.	8	2	2	4	
Тема 5. Історичні передумови та формування інституту ювенальної юстиції.	6		2	4	

Тема 6. Сучасні зарубіжні моделі ювенальної юстиції.	6	2	2	2	
Тема 7. Відновний підхід в ювенальній юстиції.	6		2	4	
Тема 8. Правові засади ювенальної юстиції в Україні.	6	2	2	2	
Тема 9. Організаційні засади ювенальної юстиції в Україні.	6		2	4	
Тема 10. Особливості інституту омбудсмена з захисту прав дитини як складова системи ювенальної юстиції.	6	2	2	2	
Тема 11. Узагальнення досвіду запровадження елементів ювенальної юстиції в Україні.	6		2	4	
Разом за змістовим модулем 2	50	8	16	26	
Змістовий модуль 3. Кримінологічний та кримінально-виконавчий аспект ювенальної юстиції					
Тема 12. Особливості установ відбування покарання неповнолітніми в Україні та світі.	8	2	2	4	
Тема 13. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції: вітчизняний та зарубіжний досвід.	4		2	2	
Тема 14. Ювенальна кримінологія.	8	2	2	4	
Тема 15. Профілактика злочинності неповнолітніх.	6	2	2	2	
Тема 16. Правове положення неповнолітніх в різних галузях права України.	4		2	2	
Тема 17. Порядок проведення слідчих дій за участю неповнолітніх.	8	2	2	4	
Тема 18. Порядок проведення слідчих дій за участю неповнолітніх.	4		2	2	
Тема 19. Умови відбування покарання неповнолітніми у виховних колоніях.	6		2	4	
Тема 20. Правовий статус засуджених неповнолітніх.	4		2	2	
Разом за змістовим модулем 3	52	8	18	26	
Усього годин	120	20	40	60	

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	денна
1	Прес-конференція – Розмежування понять «дитина», «підліток», «неповнолітній».	2
2	Круглий стіл – Девіантна та деліквентна поведінка.	2
3	Семинар – Міжнародні ствдарты щодо участі дитини у збройному конфлікті.	2
4	Доповідь – Створення першого ювенального суду у світі.	2

5	Дискусія – Мінімальні Стандартні Правила ООН.	2
6	Презентація – Система ювенальної юстиції у США.	2
7	Виступ – Особливості медіації в ювенальній юстиції.	2
8	Прес-конференція – Застосування примусових заходів виховного характеру.	2
9	Доповідь – Суд в системі органів ювенальної юстиції.	2
10	Семінар – Омбудсмен із захисту прав неповнолітніх в Україні.	2
11	Круглий стіл – Модельні ювенальні суди.	2
12	Дискусія – Установи відбування покарання неповнолітніми в Великобританії.	2
13	Виступ – Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Германії.	2
14	Доповідь – Латентність злочинності неповнолітніх.	2
15	Круглий стіл – Заходи виправлення та ресоціалізації засуджених неповнолітніх.	2
16	Прес-конференція – Правове положення неповнолітніх у цивільному праві.	2
17	Семінар – Порядок проведення експертизи за участю неповнолітнього.	2
18	Дискусія – Умови праці засуджених неповнолітніх.	2
19	Доповідь – Контакти неповнолітніх засуджених до позбавлення волі із зовнішнім світом.	2
20	Семінар – Суб'єктивні права засуджених неповнолітніх.	2
	Усього:	40

5.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
		Денна	
1	Проаналізувати етапи формування ювенального права у національному та міжнародному праві.	2	Усне опитування
2	Скласти таблицю об'єктивних та суб'єктивних факторів правопорушеної поведінки неповнолітніх.	4	Усне опитування
3	Охарактеризувати та назвати особливості міжнародно-правових стандартів притягнення неповнолітніх до відповідальності.	2	Усне опитування
4	Підготувати есе на тему Правове положення дитини в судовому процесі до початку ХХ ст.	4	Усне опитування
5	Скласти порівняльну таблицю Пекінських та Ер-Рядських міжнародних правил .	4	Усне опитування
6	Підготувати ілюстровану презентацію про ювенальну юстицію в Нідерландах.	2	Усне опитування
7	Скласти таблицю щодо видів європейських моделей відновного правосуддя.	4	Усне опитування
8	Дати визначення поняттю «ювенальна кримінальна політика» з точки зору декількох вітчизняних та зарубіжних учених.	2	Усне опитування
9	Скласти схему органів та служб у справах неповнолітніх осіб в Україні.	4	Усне опитування

10	Підготувати есе про етапи формування інституту омбудсмена в Україні.	2	Усне опитування
11	Розповісти про застосування ювенальних технологій в діяльності служб у справах неповнолітніх.	4	Усне опитування
12	Підготувати презентацію про Установи відбування покарання неповнолітніми в Германії.	4	Усне опитування
13	Встановити, яку роль відіграють громадські організації в системі ювенальної юстиції в Данії.	2	Усне опитування
14	Скласти таблицю класифікації та типології особистості неповнолітнього злочинця.	4	Усне опитування
15	Скласти схему суб'єктів, які проводять профілактику злочинності неповнолітніх.	2	Усне опитування
16	Підготувати доповідь Охорона сім'ї та неповнолітніх за сімейним законодавством.	2	Усне опитування
17	Розробити презентацію Порядок затримання неповнолітнього у якості підозрюваного за законодавством України.	4	Усне опитування
18	Написати есе на тему Загально-освітнє та професійно-технічне навчання засуджених неповнолітніх до позбавлення волі.	2	Усне опитування
19	Проаналізувати порядок медико-санітарного забезпечення засуджених неповнолітніх осіб до позбавлення волі.	4	Усне опитування
20	Дати характеристику юридичних обов'язків засуджених неповнолітніх.	2	Усне опитування
	Разом	60	

6. Методи навчання

Поєднання традиційних та нетрадиційних методів викладання із використанням інноваційних технологій, таких як: лекції (оглядова, тематична, лекція-діалог), практичні заняття (дискусія, робота з нормативними джерелами тощо).

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти у ході вивчення дисципліни «Ювенальне право»

Для екзамену:

Поточний контроль (практичні (семінарські, лабораторні) заняття, самостійна робота, контрольні модульні роботи навчально-дослідні завдання тощо)			Екзамен	Сума
Модулі	Бали	Разом		
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та емпіричні засади ювенального права.				
Тема 1. Методологічні засади та поняттєво-категоріальний науки та навчальної дисципліни «Ювенальне право».	0 - 4	12	0–20	0–100
Тема 2. Особливості дитячого віку як передумова формування особливої концепції юридичної відповідальності неповнолітніх.	0 - 4			
Тема 3. Інститут ювенальної відповідальності як комплексний	0 - 4			

інститут юридичної відповідальності.				
Змістовий модуль 2. Ювенальна юстиція: історичний, національний та міжнародний досвід				
Тема 4. . Історичні передумови формування інституту ювенальної юстиції.	0 - 4	32		
Тема 5. Історичні передумови та формування інституту ювенальної юстиції.	0 - 4			
Тема 6. Сучасні зарубіжні моделі ювенальної юстиції.	0 - 4			
Тема 7. Відновний підхід в ювенальній юстиції.	0 - 4			
Тема 8. Правові засади ювенальної юстиції в Україні.	0 - 4			
Тема 9. Організаційні засади ювенальної юстиції в Україні.	0 - 4			
Тема 10. Особливості інституту омбудсмена з захисту прав дитини як складова системи ювенальної юстиції.	0 - 4			
Тема 11. Узагальнення досвіду запровадження елементів ювенальної юстиції в Україні.	0 - 4			
Змістовий модуль 3. Кримінологічний та кримінально-виконавчий аспект ювенальної юстиції				
Тема 12. Особливості установ відбування покарання неповнолітніми в Україні та світі.	0 - 4	36		
Тема 13. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції: вітчизняний та зарубіжний досвід.	0 - 4			
Тема 14. Ювенальна кримінологія.	0 - 4			
Тема 15. Профілактика злочинності неповнолітніх.	0 - 4			
Тема 16. Правове положення неповнолітніх в різних галузях права України.	0 - 4			
Тема 17. Порядок проведення слідчих дій за участю неповнолітніх.	0 - 4			
Тема 18. Порядок проведення слідчих дій за участю неповнолітніх.	0 - 4			
Тема 19. Умови відбування покарання неповнолітніми у виховних колоніях.	0 - 4			
Тема 20. Правовий статус засуджених неповнолітніх.	0 - 4			

**7.1 Таблиця відповідності шкал оцінювання
навчальних досягнень здобувачів вищої освіти**

Показник успішності (у балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90–100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82–89	B (дуже добре)	добре	
74–81	C (добре)		
64–73	D (задовільно)	задовільно	
60–63	E (достатньо)		
35–59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю)	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
0–34	F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

8. Методичне забезпечення

1. Робоча програма з «Ювенального права» для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем ОПП Право, спеціальність 081 Право.

2. Методичні рекомендації до практичних занять та підсумкового контролю з «Ювенального права» для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем ОПП Право, спеціальність 081 Право.

3. Перелік питань до екзамену.

4. Конспект лекцій.

5. Екзаменаційні білети.

9. Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами

Особам з особливими освітніми потребами забезпечується рівний доступ до якісної освіти шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

3. Зміст самостійної роботи із дисципліни

«Ювенальне право»

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та емпіричні засади ювенального права.

Тема 1. Методологічні засади та поняттєво-категоріальний апарат науки та навчальної дисципліни «Ювенальне право»

План роботи

1. Поняття та ознаки ювенального права.

2. Формування галузі ювенального права у національному та міжнародному праві.

3. Комплексний характер галузі ювенального права.

4. Система ювенального права.

5. Загальна спеціальна та особлива частина ювенального права.
6. Співвідношення міжнародного приватного права та ювенального права.
7. Розмежування понять «дитина», «неповнолітній» та «підліток».
8. Біологічний, психологічний та правовий аспект у визначенні статусу дитини у правовідносинах.
9. Нормативно-правове регулювання правового статусу дитини у законодавстві України.
10. Аналіз галузевого та спеціального законодавства, яке регулює ювенально-правові відносини.

Завдання для самоперевірки:

1. Відмінність біологічного та психологічного віку неповнолітніх;
2. Нормативно-правові акти у галузі ювенального права України.

Теми рефератів:

1. Форми, в яких проявляється взаємодія держави та громадянського суспільства в області ювенальної юстиції;
2. Підходи до організації та визначення місця ювенальної юстиції в системі органів влади.

Тема 2. Особливості дитячого віку як передумова формування особливої концепції юридичної відповідальності неповнолітніх

План роботи

1. Психологічні особливості соціалізації неповнолітнього.
2. Поведінкові відхилення у дітей.
  3. Девіантна та делінквентна поведінка.
  4. Лімінальна поведінка.
5. Об'єктивні та суб'єктивні фактори правопорушеної поведінки неповнолітніх.

Завдання для самоперевірки:

1. Чим викликана поява ювенальної юстиції наприкінці XIX ст.?
2. Які особливості ювенального судочинства були характерні для чиказького суду?

Теми рефератів:

1. Сутність доктрини *parens patriae*. Її застосування в сучасному праві;
2. Становище дитини в судовому процесі впродовж середньовіччя.

Тема 3. Інститут ювенальної відповідальності як комплексний інститут юридичної відповідальності

План роботи

1. Поняття та ознаки ювенальної відповідальності.
2. Принципи ювенальної відповідальності.
3. Міжнародно-правові стандарти притягнення неповнолітніх до відповідальності.
4. Міжнародні стандарти щодо участі дитини у збройному конфлікті.
  5. Характеристика Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей.

Завдання для самоперевірки:

1. Які існують форми міжнародного співробітництва у сфері ювенальної юстиції?
2. Визначення яких загальних понять ювенального правосуддя містять Пекінські правила?

Теми рефератів:

1. Особливості ювенальної відповідальності неповнолітніх в СРСР;
2. Особливості ювенальної відповідальності неповнолітніх у Київській Русі.

Змістовий модуль 2. Ювенальна юстиція: історичний, національний та міжнародний досвід

Тема 4. Історичні передумови та формування інституту ювенальної юстиції

План роботи

1. Дитина в судовому процесі до початку XX ст.
2. Створення першого ювенального суду.

3.Заснування ювенальних судів в Європі (перша половина ХХ ст.). 4.Суди та інші установи для неповнолітніх правопорушників в Україні .

Завдання для самоперевірки:

1. Чим відрізнявся бірмінгемський ювенальний суд від чиказького суду?
2. Із чим, на вашу думку, пов'язана ліквідація ювенальних судів у Радянському Союзі?

Теми рефератів:

- 1.Правове становище дитини в судовому процесі впродовж середньовіччя;
- 2.Посилення кримінальної репресії щодо неповнолітніх у 1920-1930-х рр. в СРСР.

Тема 5. Міжнародно-правові стандарти прав дитини та ювенальної юстиції

План роботи

- 1.Міжнародні стандарти прав дитини як база ювенальної юстиції.
- 2.Міжнародне співробітництво у сфері ювенальної юстиції.
- 3.Мінімальні Стандарти Правила ООН про відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) – головний міжнародний акт щодо ювенальної юстиції.
- 4.Інші універсальні стандарти ювенальної юстиції.

Завдання для самоперевірки:

- 1.За рекомендаціями Пекінських правил, які органи вправі розглядати справи неповнолітніх?
- 2.Чому Пекінські правила рекомендують уникати офіційного розгляду справи?

Теми рефератів:

- 1.Загальні напрями попередження злочинності неповнолітніх, визначені Ер-Ріадськими принципами;
- 2.Мета покарання у вигляді позбавлення волі за визначенням Правил ООН щодо неповнолітніх, позбавлених волі.

Тема 6. Сучасні зарубіжні моделі ювенальної юстиції

План роботи

- 1.Система ювенальної юстиції Сполучених Штатів Америки.
- 2.Ювенальна юстиція Англії та Уельсу.
- 3.Французька модель ювенальної юстиції.
- 4.Німецька система ювенальної юстиції.
- 5.Ювенальна юстиція Нідерландів.
- 6.Північноєвропейська модель ювенальної юстиції.
- 7.Ювенальна юстиція Польщі.

Завдання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте концепцію «перевиховання за участю громади»;
2. . З яких елементів складається система ювенальної юстиції США?

Теми рефератів:

- 1.Відмінності німецької та французької систем ювенальної юстиції;
2. Охарактеризуйте поняття «пробація», «реституція», «електронний моніторинг».

Тема 7. Відновний підхід в ювенальній юстиції

План роботи

- 1.Теоретико-правові основи та міжнародні стандарти відновної ювенальної юстиції.
- 2.Принципи, переваги та форми відновного правосуддя.
- 3.Медіація в ювенальній юстиції.
- 4.Застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх у США та Канаді.
- 5.Європейські моделі відновного правосуддя.
- 6.Відновне правосуддя за законодавством України.

Завдання для самоперевірки:

1. Які значення терміну «відновне правосуддя» ви знаєте?
2. Що означає вислів «зміна об'єктиву» у погляді на злочин?

Теми рефератів:

- 1.Цілі відновного правосуддя щодо неповнолітніх за Г.Бейзмором та М.Амбрайтом;
- 2.Переваги відновного правосуддя у порівнянні з класичним, традиційним правосуддям щодо неповнолітніх.

Тема 8. Правові засади ювенальної юстиції в Україні

План роботи

- 1.Ювенальна кримінальна політика.
- 2.Принципи кримінального ювенального права України.
- 3.Примусові заходи виховного характеру для неповнолітніх.
- 4.Особливості провадження у справах про злочини неповнолітніх.
- 5.Пробація стосовно неповнолітніх.
- 6.Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.

Завдання для самоперевірки:

1. Як співвідносяться ювенальна кримінальна політика та ювенальне кримінальне право?
2. Які види покарань призначаються неповнолітнім за КК України?

Теми рефератів:

- 1.Види адміністративних стягнень та заходів впливу щодо неповнолітніх;
2. Охарактеризуйте систему ПЗВХ за КК України.

Тема 9. Організаційні засади ювенальної юстиції в Україні

План роботи

- 1.Сучасна система органів та служб у справах неповнолітніх в Україні.
- 2.Спеціально уповноваженні підрозділи Національної поліції та прокуратури у механізмі захисту прав неповнолітніх.
- 3.Суд у системі органів ювенальної юстиції. Установи виконання покарань для неповнолітніх.
- 4.Установи для дітей, які потребують особливих умов виховання.
- 5.Служби у справах дітей та органи місцевого самоврядування у системі ювенальної юстиції.
- 6.Роль інститутів громадянського суспільства у механізмі ювенальної юстиції.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Назвіть органи та служби, які проводять роботу щодо профілактики правопорушень серед неповнолітніх.
- 2.Які категорії неповнолітніх поміщуються до приймальнику – розподільнику для неповнолітніх?

Теми рефератів:

- 1.Особливості кримінальної поліції у справах неповнолітніх;
- 2.Соціальна реабілітація, органи та служби , що проводять її щодо неповнолітніх.

Тема 10. Особливості інституту омбудсмена з захисту прав дитини як складова системи ювенальної юстиції

План роботи

- 1.Роль інституту омбудсмена з захисту прав дитини у механізмі ювенальної юстиції.
- 2.Форми та порядок утворення інституту омбудсмена з захисту прав дитини.
- 3.Особливості інституту омбудсмена з захисту прав дитини в Україні.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Назвіть першого омбудсмена в Україні;
- 2.Роль омбудсмена в ювенальній політиці.

Теми рефератів:

- 1.Створення омбудсмена в Україні.
- 2.Роль та особливості омбудсмена на сучасному етапі розвитку нашої держави.

Тема 11. Узагальнення досвіду запровадження елементів ювенальної юстиції в Україні

План роботи

1. Ювенальні технології в КМСН. Модельні ювенальні суди.
2. Ювенальні технології в діяльності служб у справах неповнолітніх.
3. Діяльність громадських організацій у сфері ювенальної юстиції.

Завдання для самоперевірки:

1. Що таке модельний ювенальний суд?
2. Які додаткові обов'язки покладаються на ювенального суддю?

Теми рефератів:

1. Напрями співпраці державних органів та громадських організацій у галузі ювенальної юстиції;
2. Застосування ювенальних технологій.

Змістовний модуль 3. Кримінологічний та кримінально-виконавчий аспект ювенальної юстиції

Тема 12. Особливості установ відбування покарання неповнолітніми в Україні та світі

План роботи

1. Установи відбування покарання неповнолітніми в Україні.
2. Установи відбування покарання неповнолітніми в США.
3. Установи відбування покарання неповнолітніми в Великобританії.
4. Установи відбування покарання неповнолітніми в Німеччині.
5. Установи відбування покарання неповнолітніми в релігійній правовій сім'ї.

Завдання для самоперевірки:

1. Дайте визначення установи відбування покарання;
2. Чи має місце роздільне (гендерне) відбування покарання?

Теми рефератів:

1. Відмінність установи відбування покарання неповнолітніми від установи відбування покарання повнолітніми;
2. Історія становлення установ відбування покарання неповнолітніми в США.

Тема 13. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції: вітчизняний та зарубіжний досвід

План роботи

1. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Україні.
2. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в США.
3. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Великобританії.
4. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Німеччині.
5. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Нідерландах.
6. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Данії.

Завдання для самоперевірки:

1. Дайте визначення громадської організації;
2. Охарактеризуйте роль громадських організацій в КНР.

Теми рефератів:

1. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в КНР;
2. Роль громадських організацій в системі ювенальної юстиції в Росії.

Тема 14. Ювенальна кримінологія

План роботи

1. Зарубіжні та українські теорії злочинності неповнолітніх.
2. Основні фактори детермінації злочинності неповнолітніх.
3. Закономірність та тенденції злочинності неповнолітніх.
4. Латентність злочинності неповнолітніх.
5. Особливості регіональної злочинності неповнолітніх.

6.Класифікація та типологія особистості неповнолітнього злочинця.

Завдання для самоперевірки:

1. Назвіть причини злочинності неповнолітніх;
2. Які Ви знаєте українські теорії злочинності?

Теми рефератів:

1. Злочинність неповнолітніх – щодо питання латентності.
2. Тенденції злочинності неповнолітніх в XXI ст.

Тема 15. Профілактика злочинності неповнолітніх

План роботи

1. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх в Україні.
2. Способи профілактики злочинності неповнолітніх.
3. Суб'єкти, які проводять профілактику злочинності неповнолітніх.
4. Заходи виправлення та ресоціалізації засуджених неповнолітніх.
  5. Попередження залучення неповнолітніх дорослими особами до скоєння злочину (втягнення до злочинної групи).
  6. Профілактика злочинності у різних країнах світу: США, Великобританія, Германія, Нідерланди.

Завдання для самоперевірки:

1. Види профілактики злочинності неповнолітніх;
2. Дайте визначення ресоціалізації.

Теми рефератів:

1. Порядок ресоціалізації засуджених неповнолітніх в США;
2. Профілактика злочинності неповнолітніх в КНР.

Тема 16. Правове положення неповнолітніх в різних галузях права України

План роботи

1. Основи конституційно-правового статусу неповнолітніх.
2. Охорона сім'ї та неповнолітніх за сімейним законодавством.
3. Правове положення неповнолітніх у цивільному праві.
  4. Правове положення неповнолітніх за трудовим законодавством.

Завдання для самоперевірки:

1. З якого віку наступає повна цивільна дієздатність?
2. З якого віку неповнолітній має право працювати за законодавством України?

Теми рефератів:

1. Правове положення сім'ї за сімейним законодавством.
2. Основні права та свободи неповнолітніх за Конституцією України.

Тема 17. Порядок проведення слідчих дій за участю неповнолітніх

План роботи

1. Правова основа та порядок проведення допиту неповнолітнього.
2. Особливості проведення слідчого експерименту за участю неповнолітньої особи.
3. Порядок проведення експертизи за участю неповнолітнього.
4. Порядок проведення обшуку за участю неповнолітнього.
5. Порядок проведення виїмки (предметів злочину: товарів, документів, зброї тощо) за участю неповнолітнього.
6. Порядок затримання неповнолітнього у якості підозрюваного.

Завдання для самоперевірки:

1. В чому полягають особливості предмету доказування у справах про злочини неповнолітніх?
2. В чому полягають особливості слідчих дій та запобіжних заходів щодо неповнолітніх?

Теми рефератів:

1. Роль прокурора, слідчого та судді у кримінальному провадженні щодо неповнолітнього;

2.Проведення слідчих дій за участю неповнолітнього у США.

Тема 18. Виховний вплив на засуджених до позбавлення волі, особливості праці у місцях позбавлення волі

План роботи

- 1.Соціально-виховна робота із неповнолітніми засудженими до позбавлення волі.
- 2.Загально-освітнє та професійно-технічне навчання засуджених неповнолітніх до позбавлення волі.
- 3.Заходи заохочення та порядок їх застосування до неповнолітніх засуджених осіб.
- 4.Заходи стагнення та порядок їх застосування до неповнолітніх засуджених осіб.
- 5.Правові підстави та мета залучення неповнолітніх злочинців до праці у місцях позбавлення волі. Умови праці засуджених неповнолітніх.

Завдання для самоперевірки:

1. Дайте визначення соціально-виховна робота;
- 2.Назвіть відмість у заходах заохочення та заходах стягнення.

Теми рефератів:

1. Загально-освітнє навчання засуджених неповнолітніх до позбавлення волі в США;
2. Умови праці засуджених неповнолітніх у Німеччині.

Тема 19. Умови відбування покарання неповнолітніми у виховних колоніях

План роботи

- 1.Права і обов'язки засуджених неповнолітніх.
- 2.Придбання засудженими неповнолітніми продуктів харчування та предметів першої потреби.
- 3.Контакти неповнолітніх засуджених до позбавлення волі із зовнішнім світом.
- 4.Медико-санітарне забезпечення засуджених неповнолітніх осіб до позбавлення волі.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Порядок зустрічі із батьками засуджених неповнолітніх;
- 2.Обов'язки засуджених неповнолітніх у місцях відбування покарання.

Теми рефератів:

1. Медико-санітарне забезпечення засуджених неповнолітніх осіб до позбавлення волі в США;
2. Права і обов'язки засуджених неповнолітніх у Великобританії.

Тема 20. Правовий статус засуджених неповнолітніх

План роботи

- 1.Основи правового статусу засуджених неповнолітніх.
- 2.Суб'єктивні права засуджених неповнолітніх.
- 3.Законні інтереси засуджених неповнолітніх.
- 4.Юридичні обов'язки засуджених неповнолітніх.

Завдання для самоперевірки:

- 1.Дайте визначення законному інтересу;
- 2.Назвіть права неповнолітніх засуджених.

Теми рефератів:

1. Юридичні обов'язки засуджених неповнолітніх у США;
2. Основи правового статусу засуджених неповнолітніх в Росії.

Зміст самостійної роботи із дисципліни «Ювенальне право»

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти складається з таких видів робіт: підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних занять, залікових модулів і екзамену, самостійного опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни, зокрема написання та захист рефератів, підготовка презентацій тощо.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання є однією з форм навчального процесу, що виконуються під час позааудиторної самостійної роботи. Індивідуальні завдання виконуються здобувачами вищої освіти самостійно з одержанням необхідних консультацій з боку викладача. *Одним з видів індивідуальних завдань з даної навчальної дисципліни є реферат за індивідуальною темою.*

Реферати – це індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань здобувачів з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної творчої роботи з навчальною та науковою літературою, розвивають та закріплюють первинні навички дослідницької діяльності, а також застосуванні отриманих знань у здійсненні професійної діяльності. Ця навчальна робота прищеплює навички узагальнення програмного матеріалу, використання різноманітних джерел, складання бібліографії з теми дослідження, уміння робити порівняльний аналіз, контент-аналіз та засвоювати інші методи пізнання.

При підготовці та написанні індивідуального завдання (реферату) рекомендується використовувати наступний досвід:

Здобувач повинен уважно ознайомитися з рекомендованою тематикою рефератів, запропонованою в цій розробці, і вибрати тему. Можна запропонувати свою власну тему реферату.

З'ясувати зміст обраної теми та цільову настанову, проконсультуватися з цього приводу у викладачів, визначити і накреслити головні питання які підлягають розгляду.

При необхідності скласти план особистої роботи. У плані визначити терміни написання реферату, редагування, виготовлення наочних матеріалів (схем, таблиць, тощо).

Підготувати список необхідної літератури з теми. У цій роботі доцільно користуватися каталогами бібліотек.

Вивчити рекомендовану літературу, тобто вибрати основні положення, які відносяться до теми реферату, з'ясувати фактичний матеріал та висновки, до яких приходить автор. Під час вивчення літератури треба робити відповідні записи, які потім слід використати при написанні реферату.

Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту роботи:

При виконанні письмових індивідуально-дослідних завдань бажано дотримуватися відповідних вимог.

Структура індивідуального завдання включає такі основні елементи (орієнтовна):

титульний аркуш (додаток А);

зміст;

вступ;

основна частина, яка складається з 2-3 рівнозначних за обсягом розділів, кожний з яких завершується стислими висновками;

висновки;

список використаних джерел;

додатки (за необхідністю).

Титульна сторінка реферату оформлюється за встановленим зразком та є першою сторінкою реферату, проте номер на ній не проставляється.

Зміст роботи подається на початку реферату. Він повинен бути оформлений як простий або розгорнутий план. Зміст містить назву та нумерацію усіх розділів і підрозділів.

У Вступі необхідно відобразити роль і значення проблеми (теми), що вивчається, вказати мету, завдання, об'єкт роботи.

Основна частина подається у вигляді систематизованої реферативної інформації та її аналізу, що передбачає безпосередній виклад змісту теми реферату, глибоке і всебічне висвітлення її основних положень.

У висновках необхідно підвести підсумки досліджень, які проведені в рефераті.

Список використаних джерел містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці реферату. Список використаних джерел повинен складати не менше 10 найменувань. Мінімальна кількість джерел має становити не менше ніж 60 %

найменувань за останні 5 років. Кількість Інтернет-документів не повинна перевищувати 15 % загальної кількості списку джерел.

Додатки складаються з допоміжних таблиць, розмір яких більший за одну сторінку, діаграм, схем, інструкцій, методик, звітної документації, допоміжних ілюстрацій, тощо і нумеруються в тій послідовності, в якій на них надаються посилання в тексті.

Орієнтований розподіл складових структури реферату та їх обсяг здійснюється в такому порядку:

Таблиця 1

Приблизний розподіл складових структури реферату

Основні елементи структури	Кількість сторінок	Обсяг
Титульний аркуш	1 стор.	Обсяг сторінок 15-20
Зміст	1 стор.	
Умовні позначки (скорочення)	1 стор. (за необхідністю)	
Вступ	1-2 стор.	
Основна частина: 2-3 рівновеликих розділи, які можуть складатися з 2-4 підрозділів (але необов'язково). Кожна складова основної частини (розділи) завершується стислими висновками (невиносяться до змісту)	до 15 стор. (з загальним обсягом 20 стор.), або до 10 стор. (з загальним обсягом 15 стор.)	
Висновки	1-2 стор.	
Список використаних джерел	10-15 джерел	
Додатки	не регламентуються	Обсяг не обмежений

Правила оформлення реферату:

Текст реферату виконується на стандартних аркушах формату А4 (210x297) і розміщується на одній стороні аркуша. Тип шрифту – Times New Roman Cyr. Шрифт основного тексту – звичайний, розмір 14; абзац – 1,25; інтервал – 1,5; текст повинен бути відформатованим по ширині й без перенесень.

Кожна сторінка має однакові поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє, нижнє – 20 мм. Загальний обсяг реферату, виконаного на комп'ютері, – 15-20 сторінок, або 10-15 сторінок рукописного тексту.

Сторінка тексту повинна містити 29-30 рядків.

Розділи нумерують арабськими цифрами, підрозділи – двома арабськими цифрами, розділеними крапкою: перша означає номер розділу, друга – підрозділу. Номер розділу та підрозділу показують перед їх заголовком, у кінці заголовка крапку не ставлять. Підкреслювання, фарбування та переніс слів у заголовках не допускається. Кожний розділ треба починати з нової сторінки.

Усі сторінки роботи послідовно нумерують арабськими цифрами, проставляючи їх у правому верхньому куті (без крапки). Нумерація сторінок починається з титульного листа, на якому цифра «1» не ставиться. Рисунки, таблиці (які розміщені в тексті роботи), список використаних джерел, додатки також включаються до наскрізної нумерації.

При написанні реферату необхідно: викладати матеріал грамотно з використанням наукового стилю писемної мови, логічно, послідовно; чітко формулювати думки; узагальнювати результати досліджень у вигляді таблиць, схем, діаграм, безпосередньо пов'язаних з питаннями теми, але їх кількість не повинна бути надмірною.

Оформлення

ілюстрацій,

таблиць,

цитат:

Усі ілюстрації (графіки, схеми, діаграми тощо) іменуються рисунками. Рисунки нумеруються послідовно в межах розділу та порядкового номера рисунка, розділених крапкою, наприклад: 3.2 (другий рисунок третього розділу). Рисунки повинні розміщуватися зразу після посилання на них у тексті реферату. Кожний рисунок повинен супроводжуватися змістовним підписом. Підпис розміщується під рисунком в один рядок з номером.

Таблиці повинні мати назву, яка відображає їх зміст. Таблиці повинні бути компактними, наочними і зрозумілими. Небажаним є перенос таблиць, якщо зони повністю вміщуються на одній сторінці.

Усі таблиці повинні бути пронумеровані. Номер таблиці ставиться зліва від назви і складається із номера розділу та порядкового номера таблиці, розділених крапкою, наприклад, 1.1. (перша таблиця першого розділу), 2.1 (перша таблиця другого розділу).

Скорочення слів у заголовках розділів, підрозділів, таблиць, додатків і в підписах під рисунками не допускається, а в тексті можливі лише загальноприйняті скорочення.

При написанні реферату обов'язковими є посилання на автора та джерело, звідки запозичені матеріал або окремі дані. Цитати, взяті із праць або офіційних документів, повинні відповідати оригіналу.

Перелік літературних джерел, використаних при виконанні реферату, наводять наприкінці тексту, а по тексту повинні бути наведені посилання, які подаються у квадратних дужках з вказівкою номеру джерела у списку літератури та сторінки, наприклад, [1, с. 15–11], або «... у працях [3–5]...», або «... у працях [3; 5]...» і т. д.

Бібліографічний опис списку використаних джерел:

Необхідно оформляти з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Література подається в алфавітному порядку або в порядку посилання в тексті.

Наведені в списку використаних джерел друковані праці записують мовою оригіналу і оформляють згідно з вимогами державного стандарту.

Порядок подання та захист індивідуального завдання:

1. Звіт про виконання індивідуального завдання подається у вигляді скріплених аркушів формату А4 (реферату) з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання.
2. Індивідуальне завдання подається викладачу, який проводить практичні заняття з даної дисципліни, не пізніше ніж за 2 тижні до семестрового контролю.
3. Оцінка за індивідуальне завдання виставляється на заключному занятті (практичному тощо) з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача з його змістом. Можливий захист завдання шляхом усного виступу здобувача під час проведення практичного заняття (до 5 хв.).

Питання до іспиту із дисципліни «Ювенальне право»

1. Поняття ювенальної юстиції.
2. Ювенальна юстиція Польщі.
3. Ювенальні структурні підрозділи ОВС України.
4. Дитина у правовому полі ювенальної юстиції.
  5. Ювенальна юстиція Англії та Уельсу.
  6. Діяльність громадських організацій у сфері ювенальної юстиції.
  7. Функції ювенальної юстиції.
8. Принципи кримінального ювенального права України.
9. Установи для дітей, які потребують особливих умов виховання.
10. Ювенальна юстиція у громадянському суспільстві.
11. Види кримінальних покарань для неповнолітніх за КК України.
12. Модельні ювенальні суди.
  13. Ювенальна юстиція в системі судової влади.
  14. Система ювенальної юстиції Сполучених Штатів Америки.

15. Служби у справах дітей та центри соціальних служб для молоді.
16. Принципи ювенальної юстиції.
17. Ювенальна юстиція Нідерландів.
18. Установи виконання покарань для неповнолітніх.
19. Каральна, “прогресивна” та відновна парадигми ювенальної юстиції.
20. Німецька система ювенальної юстиції.
21. Психологія соціально дезадаптованої поведінки підлітків та юнаків.
22. Дитина в судовому процесі до початку ХХ ст.
23. Пілотні проекти відновного правосуддя в Україні. 24. Особливості провадження у справах про злочини неповнолітніх. 25. Порядок створення першого ювенального суду.
26. Французька модель ювенальної юстиції.
27. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.
28. Порядок заснування ювенальних судів в Європі (перша половина ХХ ст.).
29. Ювенальна юстиція Японії.
30. Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.
31. Суди та інші установи для неповнолітніх правопорушників в Україні.
32. Європейські моделі відновного правосуддя (на прикладі Австрії та Польщі).
33. Примусові заходи виховного характеру за КК України.
34. Міжнародні стандарти прав дитини як база ювенальної юстиції.
35. Медіація в ювенальній юстиції.
36. Сучасні ювенальні технології в Україні.
37. Міжнародне співробітництво у сфері ювенальної юстиції.
38. Практика відновного ювенального правосуддя в Новій Зеландії.
39. Принципи, переваги та форми відновного правосуддя.
40. Мінімальні Стандарти Правила ООН про відправлення правосуддя щодо неповнолітніх. (Пекінські правила) – головний міжнародний акт щодо ювенальної юстиції.
41. Застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх у США та Канаді.
42. Психологічна допомога дітям з девіантною поведінкою.
43. Північноєвропейська модель ювенальної юстиції.
44. Сучасна система органів та служб у справах неповнолітніх в Україні.
45. Ювенальна кримінальна політика.
46. Попередження злочинності неповнолітніх.
47. Основні фактори детермінації злочинності неповнолітніх.
48. Закономірність та тенденції злочинності неповнолітніх.
49. Латентність злочинності неповнолітніх.
50. Особливості регіональної злочинності неповнолітніх.
51. Класифікація та типологія особистості неповнолітнього злочинця.
52. Способи профілактики злочинності неповнолітніх.
53. Суб'єкти, які проводять профілактику злочинності неповнолітніх.
54. Заходи виправлення та ресоціалізації засуджених неповнолітніх.
55. Правова основа та порядок проведення допиту неповнолітнього.
56. Особливості проведення слідчого експерименту за участю неповнолітньої особи.
57. Порядок проведення експертизи за участю неповнолітнього.
58. Порядок проведення обшуку за участю неповнолітнього.
59. Порядок проведення виїмки (предметів злочину: товарів, документів, зброї тощо) за участю неповнолітнього.
60. Порядок затримання неповнолітнього у якості підозрюваного. 61. Предмет та об'єкт ювенальної юстиції.
62. Методологія ювенальної юстиції.
63. Принципи ювенальної юстиції.
64. Ювенальна юстиція як наука, навчальна дисципліна та галузь права.

10. Рекомендовані джерела інформації Нормативні документи:

- Конституція України та Акти міжнародного права:
- Декларація прав дитини: Резолюція 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20.11.1959 р.
- Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.
- Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996 р.
- Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р.
- Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 р.
- Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 р.
- Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182, ухвалена в межах Міжнародної організації праці 17.06.1999 р.
- Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення від 25.10.2007 р.
- Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх 1985 року.
- Модельний закон про домашнє насильство : схвалений 2 лютого 1996 р. Комісією ООН з прав людини.
- Модельний закон о защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию, принят на тридцать третьем пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ (постановление № [33-15](#) от 3 декабря 2009 года).
- Модельный закон о воспитании детей и молодежи, принят на тридцать втором пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ (постановление № 32-5 от 14 мая 2009 года).
- Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000 р.
- Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи № R(85)4 від 26.03.1985 р.
- Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи № R(90)2 про соціальні заходи щодо насильства в сім'ї (1990 р.).
- Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи Rec (2002)5 про захист жінок від насильства (2002 р.).
- Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1582 (2007) від 13.09.2007 р.
- Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії від 01.01.2000 р.
- закони:
  1. Закон України «Про Національну поліцію» від 2.07.2015 р.
  2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 р.
  3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7.12.2017 р.
  4. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22.06.2000 р.
  5. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» від 01.12.1998 р.
  6. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» від 02.06.2005 р.
  7. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 р.
  8. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 р.
  9. Закону України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р.

10. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003 р.
11. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р.
12. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995;
13. Кримінальний кодекс України 2001 р.
- підзаконні акти:
  1. Інструкція щодо організації роботи органів внутрішніх справ України із забезпечення взаємодії з населенням та громадськими формуваннями з охорони громадського порядку у сфері профілактики правопорушень, затверджена наказом МВС України від 23.08.2011 № 608.
  2. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2017 р. № 1044.
  3. Інструкція щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, затверджено наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2009 р. № 3131/386.
  4. Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, схвалена Указом Президента України від 24.05.2011 № 597/2011
  5. Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року, затверджена розпорядженням Кабінету міністрів України від 10.10.2018 р. № 728-р.
  6. Комплексні заходи щодо профілактики бездоглядності та правопорушень серед дітей, їх соціальної реабілітації в суспільстві, затверджені Указом Президента України від 18.03.1998 № 200/98.
  7. Настанова про діяльність органів і підрозділів внутрішніх справ України з попередження злочинів, затверджена наказом МВС України від 25.06.2001 № 507.
  8. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти і науки, Міністерства праці та соціальної політики, Міністерства транспорту та зв'язку, Міністерства внутрішніх справ, Державного департаменту України з питань виконання покарань «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах» від 14.06.2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106.
  9. Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 р., затверджена Указом Президента України від 22.10.2012 № 609/2012.
  10. Наказ МОН України «Про вжиття додаткових заходів щодо профілактики та запобігання жорстокому поводженню з дітьми» від 25.12.2006 № 844.
  11. Наказ Генеральної прокуратури України «Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей» від 06.12.2014 № 16гн.
  12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» від 22.08.2018 р. № 658.
  13. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону» від 08.02.2006 № 73-р.
  14. Типовий статут громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.2000 № 1872.
  15. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності органів внутрішніх справ та громадських формувань з охорони громадського порядку» від 16.06.1999 № 650/99.
  16. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності» від 19.07.2005 № 1119/2005.

17. Указ Президента України «Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні» від 16.12.2011 № 1163/2011.
18. Указ Президента України «Про додаткові заходи із забезпечення гарантій реалізації прав та законних інтересів дітей» від 01.06.2013 № 312/2013.
19. Указ Президента України «Про затвердження Комплексних заходів щодо профілактики бездоглядності та правопорушень серед дітей, їх соціальної реабілітації в суспільстві» від 18.03.1998.
20. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо захисту прав та законних інтересів дітей» від 4.05.2007 № 376/2007.
21. Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей» від 11.07.2005 № 1086/2005.
22. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення захисту прав і законних інтересів дітей» від 5.05.2008 № 411/2008.
23. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, громадського порядку та посилення боротьби зі злочинністю» від 28.03.2008 № 276/2008.
24. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності» від 19.07.2005 № 1119/2005.

Основна література:

1. Криминология и профилактика преступлений: учебник под. ред. А.И. Алексеева. М.: МВШМ МВД СССР. 1989. 431 с.
2. Зелінський А.Ф. Криминологія: навчальний посібник. Харків. 2000. 260 с.
3. Закалюк А.П. Курс сучасної української криминології. Т. 2: Криминологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. К.: Видавничий дім «Ін Юре». 2007. 712 с.
4. Криминологія: підручник / За заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2010. 496 с.
5. Криминологія: підручник / В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська та ін.; за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкіна. Х.: Право, 2014. 440 с.
6. Криминологія: навчальний посібник для підготовки до екзаменів / Т.В. Корнякова, Н.С. Юзікова. Дніпропетровськ, 2015. 100 с.
7. Криминологія: підручник : практикум / [кол. авт.: Ю. В. Александров та ін.]; НАН України, Київ. ун-т права. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 341 с.
8. Криминологія: підручник / А.М. Бабенко, О.Ю. Бусол, О.М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 416 с.
9. Криминологія. Академічний курс / Кол. авторів; за заг. ред. О.М. Литвинова. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 538 с.
10. Криминологія: підручник / заг. ред. І.Г. Богатирьова, В.В. Топчія. Київ: ВД Дакор, 2018. 352 с.
11. Предупреждение наркомании несовершеннолетних : учебное пособие / Бланков А.С., Вилкс А.Я., Леонтьев Ю.Б. и др. М. : ВНИИ МВД СССР, 1989. 80 с.
12. Курс «Побутове насильство» : посібник учасника. Б.м., 1999. 264 с.
13. Запобігання насильству в сім'ї: практик. посібн. для дільничних інспекторів міліції / ред.-упоряд. О.В. Лясковська. К., 2004. 108 с.
14. Правовий та соціальний захист неповнолітніх від насильства в сім'ї : метод. посіб. для працівників правоохоронних органів. Х.: Курсор, 2006. 128 с.
15. Запобігання домашньому насильству : метод. посіб. для прац-в міліції / Т.О. Проценко, О.І. Логвиненко, І.П. Багаденко та ін. К.: ДНДІ МВС України, 2009. 70 с.
16. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ по його подоланню: навч.-метод. посібн. до спецкурсу з протидії насильству в сім'ї для курсантів ВНЗ системи МВС / розробн. П.О. Власов, О.П. Войніч, І.В. Басиста, І.В. Дроздова, Л.Г. Міренеску, Л.В. Кляровська Д. : Дн-ка

громадська орг-я «Жіночий інформаційно-координаційний центр», Івано-Франківськ: Прикарпатський юрид. ін-т ЛьвДУВС, 2009. 166 с.

17. Запобігання протиправній поведінці футбольних уболівальників: практичний посібник / [В.С. Березняк, М.С. Городецька, Д.Г. Заброда та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. юриста України О.В. Негодченка]. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2010. 184 с.

18. Методика виявлення, документування, профілактики протиправної діяльності неформальних радикально налаштованих молодіжних угруповань: практичний посібник / [В.С. Березняк, С.А. Буткевич, Г.В. Ревіна, Д.С. Савочкін]. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2010. 253 с.

19. Встановлення та усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів дітьми: практичний посібник / [В.С. Березняк, Р.Ю. Боровенський, І.М. Веріго, М.С. Городецька, О.Д. Мірошніченко, С.П. Назаренко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. К.В. Антонова]. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2011. 147 с.

20. Криминологія. навчально-методичний посібник / В.М. Дрьомін, Ж.В. Мандриченко, Т.В. Мельничук, Ю.О. Стрелковська, А.І. Марчук, А.М. Ізовіта, С.А. Ілько, Н.О. Федчун, В.Я. Цитряк. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. 144 с.

Допоміжна література:

1. Долгова А.И. Социально-психологические аспекты преступности несовершеннолетних. М.: Юрид. лит., 1981. 160 с.

2. Ермаков В.Д. Протиправное поведение подростков – это чаще всего групповое поведение. Криминологи о неформальных молодежных объединениях. М.: Юрид. лит., 1990. 272 с.

3. Алексеев А.И. Криминологическая профилактика: теория, опыт, проблемы: монография / А.И. Алексеев, С.И. Герасимов, А.Я. Сухарев. М.: Издательство НОРМА, 2001. 496 с.

4. Полтарыгин Р.В. Предупреждение правонарушений при проведении футбольных матчей со стороны молодежных неформальных группировок. Актуальные проблемы борьбы с преступностью : материалы второй науч.-практ. конф. молодых ученых / Ген. прокуратура Российской Федерации, НИИ проблем укрепления законности и правопорядка. Москва: НИИ ГП РФ, 2003. С. 14-16.

5. Маевская Л.Б. Осторожно, экстремизм! К.: МАУП, 2004. 104 с.

6. Бандурка А.М. Психология толпы. Харьков, Из-во ООО „Титул”, 2006. 208 с.

7. Подольный Н.А. Теоретические и практические основы раскрытия и расследования преступлений, совершенных молодежными организованными группировками : автореф. дис. на соискание ученой степени д-ра юрид. наук : 12.00.09 «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / Н.А. Подольный. М., 2007. 48 с.

8. Афанасьева Р.М. Социокультурные условия противодействия экстремизму в молодежной среде (социально-философский анализ) : автореф. дис канд. философ. наук : 09.00.11 / Р.М. Афанасьева. М., 2007. 24 с.

9. Крестовська Н.М. Ювенальне право України: генезис та сучасний стан: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Наталя Миколаївна Крестовська. Одеса: одеська національна юридична академія, 2008. 468 с.

10. Оржеховська В. Проблеми дитячої бездоглядності в Україні: аналіз та пошуки шляхів подолання. *Рідна школа*. 2009. № 5-6. С. 33-35.

11. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Протидія злочинності та профілактика злочинів: монографія. Харків: ХНУВС, 2011. 308 с.

12. Галич О.В. Бездоглядність і правопорушення як наслідки хибного виховання. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2011. № 2. С. 91-95.

13. Денисов С.Ф. Злочинність кримінально активної частини молоді та її запобігання в Україні: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за

спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2011. 36 с.

14. Жукова Т.С. Соціальні засади запобігання злочинності молоді в Україні та Італії (порівняльне дослідження): дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Тетяна Станіславівна Жукова. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2011. 259 с.
15. Журавель О.Є. Повноваження ОВС щодо протидії безпритульності та бездоглядності дітей. *Право і суспільство*. 2011. № 6. С. 128-132.
16. Середняцька І.А. Чинники проблеми бродяжництва дітей в Україні та шляхи подолання. *Південноукраїнський правовий часопис*. 2012. № 1. С. 44-46.
17. Білоконь М.А. Запобігання злочинності неповнолітніх: досвід країн Європейського Союзу: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Марія Анатоліївна Білоконь . Х.: Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2013. 208 с.
18. Опацький Р.М. Ювенальна політика в Україні: теорія, правова основа, інституалізація: монографія. Запоріжжя: Дике Поле, 2013. 464 с.
19. Бандурка І.О. Діти, сім'я, злочинність неповнолітніх: взаємозалежність: монографія. Харків: Золота миля, 2014. 280 с.
20. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія / А.О. Галай, В.О. Галай, Л.О. Головка, В.В. Муранова та ін. / За заг. ред. А.О. Галай. К.: КНТ, 2014. 160 с.
21. Блага А.Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання) : монографія. – Харків : ФО-П Макаренко, 2014. 360 с.
22. Бандурка І.О. Кримінально-правовий захист дитинства в Україні: монографія. Харків: Золота миля, 2015. 408 с.
23. Михайлова І.М. Ювенальна юстиція в системі запобігання злочинам неповнолітніх: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. К.: Національна академія внутрішніх справ, 2015. 20 с.
24. Назимко Є.С. Запровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів юридичного профілю навчальної дисципліни «Ювенальна пеналогія»: необхідність, очікувані результати. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2015. № 1. С. 82-87.
25. Копотун І.М., Рудик М.М. Правові та організаційні основи запобігання злочинам, що вчиняються молодіжними футбольними угрупованнями в Україні: монографія. Дніпро: Середняк Т.К., 2016. 237 с.
26. Юзікова Н.С. Злочинність неповнолітніх: особливості, сучасні тенденції та заходи запобігання і протидії їй: монографія. Дніпро: Біла К.О., 2016. 510 с.
27. Назимко Є.С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України. К.: ВД «Дакор», 2018. 336 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Законодавство України – Верховна Рада. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.08.2019).
2. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua (дата звернення: 20.08.2019).
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 22.08.2019).
4. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
5. Сайт Верховного Суду [Електронний ресурс]. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> (дата звернення: 22.08.2019).

6. Сайт Президента України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.president.gov.ua/content/pravadytyny.html> (дата звернення: 22.08.2019).
7. Веб-сайт Офісу ювенальної юстиції та запобігання правопорушень неповнолітніх Міністерства юстиції США. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ojjdp.ncjrs.org> (дата звернення: 22.08.2019).
8. Інформаційний портал „Права и дети в Интернете” [Електронний ресурс]. URL: <http://school-sector.relarn.ru/prava/> (дата звернення: 22.08.2019).
9. Інформаційний портал Парламентської асамблеї Ради Європи. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.assembly.coe.int> (дата звернення: 22.08.2019).
10. Інформаційний портал Парламентської асамблеї Ради Європи. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.assembly.coe.int> (дата звернення: 22.08.2019).
11. Інформаційний портал, присвячений правам дітей та підлітків. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.besprizornik.ru> (дата звернення: 22.08.2019).
12. Інформаційний портал Європейської мережі дитячих омбудсманів. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ombudsnet.org> (дата звернення: 22.08.2019).
13. Веб-сторінка ЮНІСЕФ в Україні. <http://www.un.kiev.ua/ua/unicef> (дата звернення: 22.08.2019).
14. Сайт організації «Ла-страда» [Електронний ресурс]. URL: <https://la-strada.org.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
15. Бібліотека ПНПУ ім. К.Д. Ушинського <https://library.pdpu.edu.ua>.